

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך לב, תשמ"א

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

פולמוס 'חבצלת'—ילין על חידושי הלשון

ג. ה' אזרח' חוזר ומתקיף את ה'גר'

שבועיים לאחר פרסום הצטדקויותיהם של דויד ילין ושולח האיגרת החותם 'גר יגור'. אפס מאתי' (ראה לשוננו לעם, קונטרס ב' התשמ"א) חוזר המבקר 'אזרח בחבצלת', בגיליון מיום כ"ו באייר של השבועון, ומערער, בלשוננו העוקצנית, על הצטדקויות המותקף. את מאמרו המוכתר 'נתינה לגר' פותח הוא בדברי לגלוג:

בכתבי מאמרי "בינה בספרים" חשבתי עפ"י הנמוס המקובל כי יהיה לי דבר רק את המתרגם של המוכיח מוקפילד או, במלים יותר ברורות, את האיש אשר שמו נקרא על התרגום בהעלה הראשון¹, את הח' [החכם] ילין, אבל המתרגם נשען על הכלל הידוע כי אין אחד מנצח במלחמה, וכמו לבו נוקפו לעמוד עמי לבדו במלחמת סופרים לקח לו לעזר את הגר אשר הפעם לבש ענוה כמדו [פמדו] בקראו עצמו גר, בעת אשר לבי ולבו יודעים, ואולי גם אחרים יודעים זאת, כי בהקיקלי ההוא שאני מתכבד לשבת עליה, היה הוא בעצמו ימים רבים תושב ואזרח גדול הרבה יותר ממני, ולא אחת ושתיים דחק רגלי ורגלי עוד אזרחים כמוני²; הדבר הזה, התעברות הגר על ריב לא לו. כבר פטרני [פטרני] מלהשיב כי אין אחד נלחם כנגד שנים, ומה אעשה אם יתן כבוד המתרגם עוד הפעם את ידו אל הגר איש בריתו ויחד עלי יתמלאו לשרפני בהבל פיהם, ואנכי עני וקטון ממעש ואימת הגר בעתתני. אך בכך זאת, לבל ת[י]חשב שתיקתי להודאה הנני להשיב על דברי משיגי.

1. פלומר, בשער הספר.

2. בכך מרמז הפותב שה'גר', הוא שולח איגרתו של ילין, מופר לו, ויהיה בעבר מקורב למערכת השבועון.

א) אל נא באפך תוכיחני, אישי הגר! אם התעברת על ריב לא לך וכאזרח לא קרוא באת לבקר את דברי הלא היה עליך למצער לשמ[ו]ר את ח[ו]ק[ו]י הבק[ו]רת הנאמנה ולשים לב אל הדברים בעצמם ולא אל כותבם, כמו שעשיתי אני בבקרתי כי לא פגעתי חלילה בכבוד הח' ילין היקר לי מאד, רק אמרתי כי גם הוא נגרר אחרי שטף ההרחבה והחדוש גם במקום שאין צורך כלל לחדש, ואתה אישי הגר לא כן עשית רק דברי חרופים מלא פיך בהמבטא [=בפיטוי] אזרח אקיקלתי³ וכו' גם עשיתי לע"ה [=לעם הארץ] שאיננו יודע לא לבד צורתי דשמעתתא⁴, אלא גם מלים פשוטות מהתלמוד זרות לו. על טענתך כי כפי שנודע לך מהמתרגם כל המלים שהבאתי לדוגמא, אינן מחודשות מעיקרן, רק מוצאן מהספרות התלמודית כ[ו]לנה וכו', אומר לך כי גם אנכי ידעתי כי רוב המלים שהבאתי לדוגמא בבקרתי לקוחות מהתלמוד והמדרשים ובבאוריך עליהן לא גלית לי אמריקה חדשה. השתלמות חר[ו]ש[ו]ת המעשה והיצירה המלאכותית, אשר בדורנו זה הגיעה כמעט למרום קצה, ואשר בראה תקופה חדשה בכל מלאכת מחשבת וכשרון המעשה בכלל, הביאה ימים טובים גם להסופרים ולהמתרגמים שאינם נזקקים כלל אף לידיעה שטחית בתלמוד ומדרשים, ורק משתמשים המה בהמכונות והגלגלים העוזרים למצוא המלים התלמודיות הדרושות להם למלאכתם, והמכונות העוזרות האלה אינן מוזרות גם לי רק שאינני משתמש בהן. להשתמש במלים לקוחות מהתלמוד והמדרשים הננו רשאים דוקא רק כאשר המלים ההן לא ת[נ]י מצאנה בתנ"ך, אבל כאשר נוכל להשתמש בלשון הכתוב, אין לנו כל צדקה לחזור לחפוש אחרי מלים ארמיות, אשר לא כל איש רגיל בהן. למשל המלה חקלאי בכל אופן איננה עברית צחה כי מוצאה מהמלה הארמית חקלא, והאם לא יותר טוב ומתאים לרוח העברית היה, לו כתב המתרגם תחת חקלאי "איש שדה" כלשון הכתוב "ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה" (בראשית כ"ה), ותחת המלה כנונה האם לא יוכל המתרגם לכתב "אָח" כלשון הכתוב "והאח

3. ראה עמ' טו ב' לשוננו לעם' ב'.

4. פלומר, צורת הלכה.